

Umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna breytinga á lögum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997, (lágmarkstryggingavernd, tilgreind séreign o.fl.).

Mál nr. 291/2019.

Ólafur Páll Gunnarsson
framkvæmdastjóri Íslenska lífeyrissjóðsins

25. nóvember 2019

Almennar athugasemdir

- Í frumvarpinu er að finna margar jákvæðar breytingar á lögum um lífeyrissjóði, t.d. um hækkun iðgjalds úr 12% í 15,5%, um samræmingu á tengingum /skerðingum gagnvart greiðslum Tryggingastofnunar (TR), um aukinn hlut lífeyrissparnaðar í séreign og um rafræna birtingu yfirlita.
- Útfærsla á „tilgreindri séreign“ er hins vegar of flókin í frumvarpinu. Til að draga úr flækjustigi og gera lífeyriskerfið skiljanlegra og aðgengilegra fyrir almenning er mikilvægt að einfalda útfærslu frumvarpsins á „tilgreindri séreign“.
- Í kjarasamningum frá árinu 2016 var gengið út frá því að „tilgreind séreign“ myndi skerða greiðslur frá TR. Í vinnu starfshóps frá árinu 2017 var við þetta miðað. Eins og fram kemur í frumvarpinu hefur nú verið fallið frá slíkum skerðingum. Forsendur fyrir útfærslu á „tilgreindri séreign“ hafa því breyst í grundvallaratriðum.
- „Tilgreind séreign“ hefur nú flest öll megininkenni viðbótarlífeyrissparnaðar, m.a. um ráðstöfun inn á húsnæðislán (sem var ekki heldur upphaflega ætlunin). Til að einfalda regluverk lífeyrissparnaðar er því mikilvægt að aðlaga ákvæði frumvarpsins um „tilgreinda séreign“ að reglum viðbótarlífeyrissparnaðar. Þetta á sérstaklega við um fjárfestingarheimildir og útborgunarreglur.
- Hér á eftir verða gerðar nokkrar athugasemdir við einstök atriði frumvarpsins:

1. „Tilgreind séreign“ verði gerð einfaldari

Efnisatriði:	<ul style="list-style-type: none"> • Samkvæmt frumvarpinu á „tilgreind séreign“ (TS) ekki að skerða greiðslur frá Tryggingastofnun (TR). • Gert er ráð fyrir sérstökum útborgunarreglum á TS. Um TS skulu gilda fjárfestingareglur samtryggingardeilda lífeyrissjóða. • Gert er ráð fyrir að bæði TS og séreign af viðbótariðgjaldi (viðbótarlífeyrissparnaður) geti verið andlag húsnæðissparnaðar (með skilyrðum).
Athugasemdir:	<ul style="list-style-type: none"> • Óþarft er að hafa sérstakar útborgunarreglur á TS þar sem hún skerðir ekki greiðslur frá TR. • Þessi mikli greinarmunur á TS og séreign af viðbótariðgjaldi flækir lífeyriskerfið að óþörfu. Eðlilegast að sjóðfélagar geti ráðstafað 3,5% af lágmarksiðgjaldi í viðbótarlífeyrissparnað. Þannig geta aðilar ávaxtað þessa séreign sína á sömu ávöxtunarleiðum og án aðgreiningar og óþarfa flækjustigs. • Einfaldast væri að sleppa því að tala um „tilgreinda séreign“. Tala í þess stað um 3,5% iðgjald af lágmarksiðgjaldi sem ráðstafa megi í viðbótarlífeyrissparnað. • Eðlilegt að sömu fjárfestingarreglur gildi um iðgjald sem er hluti lágmarkstryggingaverndar (iðgjald til samtryggingar og „bundinnar séreignar“). • Um „tilgreinda séreign“ giltu þá sömu fjárfestingarreglur og um viðbótarlífeyrissparnað enda utan lágmarkstryggingaverndar.
Tillaga:	<ul style="list-style-type: none"> • Að hámarki 3,5% af 15,5% lágmarksiðgjaldi megi ráðstafa til viðbótarlífeyrissparnaðar, sem verði laus til útgreiðslu eftir 60 ára aldur. Séreignin hafi sömu útborgunarreglur og fjárfestingartakmarkanir og viðbótarlífeyrissparnaður.

2. „3,5% iðgjald“ megi fara beint til annars vörsluaðila

Efnisatriði:	<ul style="list-style-type: none"> • Samkvæmt frumvarpinu er sjóðfélaga heimilt að ráðstafa „3,5% iðgjaldi“ til annars vörsluaðila eða lífeyrissjóðs en þess sem tekur við samtryggingarluta iðgjalds. • Þó ber sjóðfélaga <u>að greiða iðgjaldið fyrst til þess sjóðs</u> sem tekur við samtryggingarluta iðgjaldsins áður en ráðstöfun til annars vörsluaðila getur átt sér stað.
Athugasemdir:	<ul style="list-style-type: none"> • Ekki verður séð að einfaldari framkvæmd þar sem 3,5% iðgjald yrði greitt beint til þess vörsluaðila, sem sjóðfélagi velur, skapi vandamál í framkvæmd eða við innheimtu iðgjalds. • Í dag er t.d. 10% iðgjald til samtryggingar greitt til Lífeyrissjóðs bankamanna. Restin (7% séreignariðgjald) er greidd beint til annarra vörsluaðila, enda ekki starfrækt séreignardeild í Lífeyrissjóði bankamanna. Þetta fyrirkomulag hefur ekki skapað vandamál til þessa, hvorki vegna innheimtu né annars og breytist ekki þótt lágmarksiðgjald hækki úr 12% í 15,5%. • Það er hagstæðara fyrir sjóðfélagann að greiða 3,5% iðgjald beint til valins vörsluaðila þar sem iðgjöld fara beint í ávöxtun og sjóðfélagi losnar við kostnað sem annars leggst á sparnaðinn. • Þar sem lágmarksiðgjald hækkar í 15,5% mun RSK hafa eftirlit með því að það sé greitt, hvort sem það er greitt til eins eða tveggja vörsluaðila.
Tillaga:	<ul style="list-style-type: none"> • Falla frá framangreindum skilyrðum um að 3,5% iðgjald verði fyrst greitt til samtryggingarlífeyrissjóðs áður en iðgjaldið er flutt til annars vörsluaðila.

3. Uppsöfnuð „frjáls séreign“ skerði ekki greiðslur frá TR

Efnisatriði:	<ul style="list-style-type: none"> • Samkvæmt frumvarpinu á séreign sem hefur myndast af lágmarksiðgjaldi að skerða greiðslur frá Tryggingastofnun (TR). • Undanþága frá þessu ákvæði nær til einstaklinga sem þegar hafa hafið töku lífeyris.
Athugasemdir:	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Þar sem séreign af lágmarksiðgjaldi og séreign af viðbótariðgjaldi hefur verið blandað saman hjá lífeyrissjóðum og vörsluaðilum í fortíðinni er ekki unnt að gera greinarmun á þessum sparnaði.</u> • Verði ákvæðið óbreytt að lögum verður ekki hægt að tryggja að séreign af viðbótariðgjaldi skerði ekki greiðslur frá TR. Í framkvæmd mun þetta leiða til óþolandi ójafnræðis og misréttis á milli sjóðfélaga.
Tillaga:	<ul style="list-style-type: none"> • Séreign af lágmarksiðgjaldi sem stofnað er til eftir gildistöku laganna <u>skerði greiðslur TR til framtíðar</u> enda verði gerð krafa um að haldið verði utan um slíka séreign í kerfum lífeyrissjóða og vörsluaðila lífeyrissparnaðar. Eldri séreign af lágmarksiðgjaldi verði ekki látin skerða greiðslur frá TR.

4. Gildistöku verði frestað til 1. júlí 2020

Efnisatriði:	<ul style="list-style-type: none"> • Gert ráð fyrir að breytingarnar taki gildi þann 1. janúar 2020.
Athugasemdir:	<ul style="list-style-type: none"> • Í frumvarpinu er að finna ýmsar viðtækar og viðamiklar breytingar á lífeyrissjóðalöggjöfnni sem undirbúa þarf og kynna vel. • Breyta þarf samþykktum lífeyrissjóða og aðlaga tölvukerfi að breyttu regluverki. • Allt of skammur tími til stefnu ef löginn taka gildi 1. janúar 2020.
Tillaga:	<ul style="list-style-type: none"> • Ný lög taki gildi 1. júlí 2020.

Nokkur dæmi um mögulega útfærslu þar sem „tilgreind séreign“ hefur verið einfölduð:

Dæmi 1.

Hefðbundinn samtryggingarsjóður. Sjóðfélagi setur allt iðgjaldið í samtryggingu.

Allt 15,5% iðgjaldið myndar samtryggingarréttindi

- Ævilangur lífeyrir frá 67 ára aldri.
- Lífeyrir skerðir greiðslur frá TR.
- Fjárfestingarreglur samtryggingardeilda.

Dæmi 2.

Hefðbundinn samtryggingarsjóður. Sjóðfélagi velur að ráðstafa 3,5% iðgjaldi í séreign.

12% iðgjald myndar samtryggingarréttindi

- Ævilangur lífeyrir frá 67 ára aldri.
- Lífeyrir skerðir greiðslur frá TR.
- Fjárfestingarreglur samtryggingardeilda.

3,5% (að hámarki) iðgjald í séreign sem skerðir ekki TR

- Skerðir ekki greiðslur frá TR.
- Sömu fjárfestingarreglur og útborgunarreglur og viðbótarlífeyrissparnaður.
- Má blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað.
- Má nýta inn á húsnæðislán.
- Launagreiðandi greiðir iðgjald beint til vörsluaðila.

Skarðir TR

Dæmi 3.
Séreignar-
sjóður með
minni
erfanleika
séreignar.

8% iðgjald myndar samtryggingarréttindi	4% iðgjald í séreign sem skerðir TR	3,5% (að hámarki) iðgjald í séreign sem skerðir ekki TR
<ul style="list-style-type: none"> • Tryggir ævilangan lífeyri frá 70 ára aldri. • Skerðir greiðslur frá TR. • Fjárfestingarreglur samtryggingardeilda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skerðir greiðslur frá TR. • Sömu fjárfestingarreglur og viðbótarlífeyrissparnaður. • Sérstakar útborgunarreglur. • Má ekki blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað. • Má ekki nýta inn á húsnæðislán. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skerðir ekki greiðslur frá TR. • Sömu fjárfestingarreglur og útborgunarreglur og viðbótarlífeyrissparnaður. • Má blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað. • Má nýta inn á húsnæðislán. • Launagreiðandi greiðir iðgjald beint til vörsluaðila ef annar.

Dæmi 4.
Séreignar-
sjóður með
auknum
erfanleika
séreignar.

4,27% iðgjald myndar samtryggingarréttindi	4,69% iðgjald myndar „bundna séreign“ sem skerðir TR	3,04% iðgjald myndar séreign sem skerðir TR	3,5% (að hámarki) iðgjald myndar séreign sem skerðir ekki TR
<ul style="list-style-type: none"> • Tryggir ævilangan lífeyri frá 80 ára aldri. • Skerðir greiðslur frá TR. • Fjárfestingarreglur samtryggingardeilda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bundin séreign myndar mánaðarlegan lífeyri frá 70 til 80 ára aldurs. • Skerðir greiðslur frá TR. • Fjárfestingarreglur samtryggingardeilda. • Má ekki blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað. • Má ekki nýta inn á húsnæðislán. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skerðir greiðslur frá TR. • Sömu fjárfestingarreglur og viðbótarlífeyrissparnaður. • Sérstakar útborgunarreglur. • Má ekki blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað. • Má ekki nýta inn á húsnæðislán. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skerðir ekki greiðslur frá TR. • Sömu fjárfestingarreglur og útborgunarreglur og viðbótarlífeyrissparnaður. • Má blanda saman við viðbótarlífeyrissparnað. • Má nýta inn á húsnæðislán. • Launagreiðandi greiðir iðgjald beint til vörsluaðila ef annar.

Skerðir TR